

РАДЯНСЬКІ ПРИМУСОВІ РОБІТНИКИ У НІМЕЧЧИНІ У 1941–1944 рр.

Однією з найбільших трагедій Другої світової війни була доля радянських примусових робітників – «остарбайтерів», які потрапляли на територію країн Третього Рейху, що знайшло певне відображення у історіографії. Але велика кількість питань з даної теми залишилися маловивченими та мають наукову актуальність.

Спираючись на думку, що східні робітники «протягом десятиліть жили при більшовицькому правлінні, і були систематично виховувані як вороги націонал-соціалізму та європейської культури», вони мали бути відділені від німецького населення та інших іноземних робітників та розміщені у бараках, які мають бути обнесені колючим дротом. Тільки у сільському господарстві східних робітників мали використовувати в індивідуальному порядку. Крім того, радянські робітники, виключаючи балтійців та галичан, мали носити прямокутний шматок тканини з блідо-блакитною окантовкою: на синьому фоні білим кольором – слово «OST». За порушення правил та трудові або політичні проступки східних робітників відправляли на декілька тижнів у виправно-трудоий табір. За більш значні проступки остарбайтера відправляли до штрафного або концентраційного табору. У окремих випадках могло вживатися і «спеціальне поводження» (Sonderbehandlung), що означало фізичну ліквідацію людини. Сексуальні зв'язки з німкенями заборонялися під загрозою смертної кари через повішення для партнера та концтабором для партнерші. Подібні дискримінаційні обмеження східних робітників можна пояснити расистським світоглядом еліти Третього Райху та проведенням політики захисту «чистоти крові».

Радянські цивільні робітники потрапляли до Німеччини або до інших країн окупованої Європи тільки після того як проходили на території Генеральної Губернії так звані проміжні табори (Zwischendurchgangslager): Пшемисль, Пески, Краків, Ченстохов, Люблін тощо. Там східні робітники перебували протягом двох-трьох тижнів після чого їх переводили до транзитних таборів (Durchgangslager), де вони підлягали усесторонньому – політичному, медичному, професійному огляду. Тут голили наголо, прожарювали одяг, об-

робляли шкіру дезінфікуючим розчином. Видавався також «таборовий паспорт» або карточка у вигляді алюмінієвого медальйону. Потім вони направлялися на промислові роботи та роботи у сільському господарстві.

Слід сказати, що доля радянських «остарбайтерів» була вкрай важкою. Якщо вони виживали на території країн Німеччини та її союзників, то після перемоги Радянського Союзу у Другій світовій війні вони часто були репресовані радянською владою за співпрацю з нацистами. У майбутньому можливий розгляд долі німецьких військовополонених на території СРСР, а також аналіз питань ідеології нацистської Німеччини, щодо остарбайтерів та радянських військовополонених.